הלכה · משנה תורה · מפרשים · קובץ על היד החזקה · ספר נשים

קובץ על היד החזקה על משנה תורה, הלכות נערה בתולה

רבי נחום טרייביטש

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

קובץ על היד החזקה על משנה תורה, הלכות נערה בתולה

רבי נחום טרייביטש

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/קובץ-על-היד-החזקה-על-משנה-תורה-הלכות-נערה-בתולה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ב 4
הלכה ה 4
הלכה ח 4
הלכה ט 5
הלכה י 5
פרק ב 5
הלכה ב 5
הלכה ו 5
הלכה ט 5
הלכה יב 6
הלכה יז 7
פרק ג 7
הלכה ד 7

פרק א

הלכה ב

כל הנבעלת בעיר ה"ז בחזקת מפותה וכו'. ונראה דנ"מ באשת ישראל שקידשה אביה פחותה מבת ג' שנים ובעלה מצא פתח פתוח והיא טוענת נאנסתי אסורה לבעלה משום ספיקא ולא אמרי' דמוקמי' לה בחזקת היתר לבעלה משום דכיון דהיא אמרה דנבעלת בעיר באונס חזקה שהיתה מפותה ואפשר שזה מה שאמרו בירושלמי אנוסה יש לה קול היינו אם נבעלה בעיר ועי' בתוס' כתובות דף ט' ע"א ד"ה באשת ישראל ודוק. ובמגדל עוז כ' דנ"מ שיש עדים שראו מרחוק עי' בשו"ת להר"ם בן הר"א די בוטון סי' נ"ב דהך חזקה דסתם עיר פתוי עדיפא מהאי חזקה דא"א פורע תוך זמנו ע"ש שהאריך.

הלכה ה

וכן וכו' אחר שכנסה. ונראה דה"ה אם נמצא בה דבר זמה קודם שנשאה כגון שנבעלה אח"כ ברוב פסולים אצלה או בספק פסולים כמבואר בפי"ח מהל' א"ב דאם נשאת תצא והוא כהן אינו רשאי לישא אותה כיון שהוא ספק תורה ואם רוב כשרים אצלה בענין שלא נאסרה לכהן כ"א לכתחילה אז רשאי לישא אותה כיון דאין זה אלא מצד חומרא ועיקר הטעם בשניות דלא ישאנה הוא משום דמלמדין אותה למאן בו כדאמרי' בפ' א"נ אלו אמרה לא בעינא לי' וכו' וכפירש"י שם וכיון דהיא אמרת לכשר נבעלתי ונאמנת מצד הדין רשאי לישא אותה ודוק וצ"ע לדינא עי' במל"מ.

הלכה ח

עד שיבוא עלי' כדרכה. והכי משמע לישנא דמתני' דקתני הבא משמע דרך ביאה ולא נתבאר בדברי רבינו אם יש בהראה קנס ולמ"ד הראה זו נשיקה לא מחייבי קנס ויש בזה שיטות חלוקות עי' במל"מ פי"ז מהל' א"ב.

מאחר ג' שנים וכו'. כדאמרינן בגמרא דף מ' נער' אפילו קטנה במשמע מדכתיב במוציא ש"ר נערה וכאן נער חסר ה' אפילו קטנה במשמע ועי' בר"פ אלו נערות בריף ורא"ש שהעתיקו אוקימתא דר"ל נער נערה הנערה והשמיטו לדר"פ וצ"ע דהא צריכה תרווייהו ועי' שי' ר"ח ובר"ן בר"פ שהקש' לפי שיטתו למה לא דרשי' הקרי של נערה ראשון וכ' דוקא בתרא הואיל ואתי' לדרשא דרשי' הכל ולא ראשון ול"נ דלר"מ דקטנה לאו בת קנסא אי לא הוי קרינן נערה מלא הי' מודה לרבנן ולדידי' ליכא למדרשי' הקרי ולרבנן י"ל לפי האמת דרשי' נמי הקרי של נערה הראשון ולא צריך תו לדרשא דר"פ כ"א סגי בדר"ל לחודי' ומעתה התלמודא בריש פרקין קאי על המתני' דאתי' כר"מ ושפיר פריך

והכ' משמע שם מדאקדים מתני' ר"מ ושוב אקשה איקרה כאן וכו' משום כיון דהקדים דכר"מ אתי' אז קשי' לי' משא"כ לרבנן סגי בדר"ל לחודי' ומיושב דברי הרי"ף והרא"ש ועי' מ"ש הכ"מ בהל' ט' לשי' רבינו י"ל קוש' הר"ן ודוק.

הלכה ט

והמגורשת מן הנשואין. ובירושלמי פ"ק דכתובות הלכה א' מסיק דבתולה מן הנשואין יש לה קנס וע"ש בפ"י ד"ה הרי ולשי' תלמודא דידן דחשיב לה בכתובות דף מ"ח כבעולה ודריש לה מקרא ה"צ לענין קנס ועמ"ש פ"י מהל' אישות.

הלכה י

הגיורת. מ"ש הכ"מ זה נלמד מדתנן כתובות י"א דבר תימא הוא הרי משנה ערוכה היא רפ"ג פ"מ שם.

פרק ב

הלכה ב

נמצא וכו' ג' דברים. כ"ה במתני' ומניינא למעוטי שבת ורפוי אע"ג דחלתה מחמת השרת בתולים והצער אעפ"כ אינו נותן אלא ג' דברים אס"ז.

הלכה ו

וישלם צער לפי קטנותה וכו'. ובאס"ז כ' דהצער הוא של פיסוק רגלים ובשו"ת ח"צ הוכיח דצער פיסוק רגלים היינו השרת בתולים כדמשמע מהא דאמר אמר לו בת ר"ח וכו' וע"ש באס"ז דף צ"ט ריש ע"ג ובירושלמי פ"ג הלכה ה' במה דאמר דר"ש פטר את האונס מן הצער ומה מקיים תחת אשר עינה משבא עלי' על הקוצים.

הלכה ט

ועשר הן וכו'. עי' בטור אה"ע סי' קע"ז כ' בשם הרמ"ה מוכת עץ יש לה קנס וכ"נ מדברי רבינו פה ובירושלמי פ"ג הלכה ד' גרסי' בתולה ולא מ"ע ונראה בדעת רבינו דס"ל לפמ"ש התוס' כתובות דף צ"ז ע"ב ד"ה בתולה דלר"א ור"ש דס"ל בתולה שלימה משמע להכי אצטריך נערה למעוטי בוגרת דהאי בתולה אצטריך לכדרשי' באלו נערות דף כ"ט ולפמ"ש לעיל בפ"א הלכה ח' לשיט' הרי"ף והרא"ש דסגי לן בדרשא דנערה נערה הנערה וא"כ הדרא קוש' התוס' לדוכתי' וי"ל דס"ל דבתולה אצטריך למעוטי מ"ע ועי' בס' הפלאה ריש א"נ מ"ש ליישב קוש' התוס' אבל בוגרת אכתי לא ידעי' דלא נעשה בה מעשה מש"ה אצטריך נערה למעוטי בוגרת וא"כ הך דרשת הירושלמי אינו אלא אליבא דר"א ור"ש משא"כ לר"מ דבתולה אפי' מקצת בתולים והכי קיימ"ל כמבואר

בדברי רבינו פי"ז מהל' א"ב הי"ג לא ממעטי' מוכת עץ מבתולה ואדרבה בתולה אפי' מקצת בתולה ושפיר פסק רבינו והרמ"ה ועי' בפ"מ שם ודוק.

הלכה יב

לפיכך האומר אנסתי. עי' בכ"מ מ"ש בשם הנגיד ר"י ובמתני' פ"ג דכתובות משנה ט' האומר פתיתי כ' הרע"ב ל"מ וכו' והוא מהגמ' פי' דאין לומר דבאנוסה באמת מחייב ע"פ עצמו מכח סברת התוס' דף מ"א ד"ה וליתני וכו' דהא מזה הכלל דתני בסיפא מוכח דגם באנוסה אינו משלם ע"פ עצמו כיון דמשלם יתר על מה שהזיק ובזה מיושב מה דק"ק על התוס' שם אמאי לא מפרשים קושי' הגמ' הוי דאנוסה רבותא יתירא הוא דסד"א כיון דסתם אנוסה אית לה קול כמ"ש התוס' כתובות דף ח' א"כ סד"א דזה לא נחשבה הודאת עצמו כיון דעושה כן דירא דיבואו עדים ועי' ש"ך חו"מ סי' י"ד ס"ק י"א קמ"ל דלא ולפי דברינו י"ל א"כ הוא קשה דלמא באמת חייב ע"פ עצמו ובס' פ"י נתקשה בדברי התוס' דף מ"א ד"ה ולתני דלמא אנסתי רבותא דאף הצער משלם ע"פ עצמו לזה י"ל דאס"ד דקושי' הגמ' הכי הוי א"כ מאי משני דמ"ש דתני רבותא דפתיתי ושביק רבותא דאנסתי דלפי פירושם שפיר י"ל דסמיך על זה הכלל ודוחק לומר דסמיך על דיוקא של הנגיד ר"י.

ומ"ש הכ"מ בשם הראב"ד דס"ל דהצער לעצמה אפשר דמשמע לי' להראב"ד הכי מדקתני והצער דתפוסה בפ"ע משמע דלא הוי לאביה ואפשר דרש"י ורבינו הגם דסוברים דגם הצער לאביה מ"מ יש לחלק בין צער לבושת ופגם דבצערא דגופא הגם דאב הוא בע"ד והוא התובע כמ"ש הכ"מ מ"מ כיון דאיכא דין ודברים בזה אי הוי לה צער מרובה מקרי הבת התובע ולזה קתני הבבא בפ"ע והצער בתפוסה לאביה אבל לא דמי לרישא דהתם האב הוא התובע וראי' דהא במתני' דכתובות קתני עמדה לדין משמע שהבת תובעת ובמתני' דשבועות פ"ה משנה ד' נקיט בלשונו האב תובע כדקתני אנסת ופתית את בתי ולדברינו י"ל דהתם וודאי לרבנן הגם דס"ל דתובע דבר שאינו קוץ כגון בושת ופגם אבל צער ודאי אינו תובע מן הסתם ומש"ה קתני דהאב מצי למתבע משא"כ במתני' דכתובות דקאי גם על הצער ואז ע"כ היא תובעת מש"ה קתני עמדה והא דלא משני הגמ' במאי דמקש' מאי קמ"ל תנינא משום בזה אינו מפורש במתני' וגם מהנך דיוקי' שמעי' כבר כן ומ"ש הרע"ב במתני' דשבועות פ"ה משנה ד' בהא דתנן אבל משלם בושת ופגם ע"פ עצמו ורבנן סברי בושת ופגם קתבע לי' דמשמע בושת ופגם לחודי' קתבע לי' ולא קנס וכ"כ רש"י בכתובות דף מ"ב ע"ב ובמס' שבועות דף ל"ח ע"ב מפורש דלרבנן אף בושת ופגם תובע כבר הרגיש בהרש"א כתובות וצע"ד דמנ"ל לרש"י לדחות סוגי' דשבועות ולי נראה דלמ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור מסתבר מילתא דלא

תבע לי' קנס עד שיש לו עדי' דירא לתבוע מקודם אולי יודה ושוב לא יועילו לו העדי' אבל למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב א"כ י"ל דתרווייהו קתבע לי' דממ"נ לא יזיק לי' ולפי"ז ר"י דאמר בשבועות אף בושת ופגם לטעמי' אזיל דסובר בב"ק דף ע"ה דמודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב ושפיר קאמר אף בושת ופגם וכו' ובכתובות דלא קאמר אף וקאי למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ויפה פי' רש"י שם דקנס לא תבע לי' כלל ועפ"י הדרך זה יש מקום ליישב כל קושי' התוס' שם בכתובות על רש"י דוק ותשכח ועי' בחי' הר"ן לשבועות.

הלכה יז

לפיכך אמרו חכמים. עי' מל"מ פ"א דין ג' שהאריך אי מילתא דאוריי' נמשך אחר מילתא דרבנן או לא ועי' עוד בדבריו פ"ז מה' תרומות דין א' ושם כ' לדעת רבינו דלא נמשך דאוריי' אחר דרבנן והיינו במ"ש פ"ב מה' גניבה גבי שוחט חולין בעזרה חייב דו"ה ע"ש ושו' התוס' בפסחים ל"ח ע"א ד"ה אבל וכו' בתי' שני ס"ל דמילתא דאורייתא נמשך אחר מילתא דרבנן ע"ש והנה זה ימים לא כבירים בא אלי מכתב פלפול ארוך מאת הרב המאה"ג מו"ה אלעזר הלוי איש הורוויץ היושב על התורה ועל העבודה בעיר וויען הבירה בענין זה והביא משם הגדולים שכ' דתלי' ספיקא זו בפלוגתא דר"מ ור"י פ' הישן בעושה סוכה ע"ג האילן אי יוצא י"ח סוכה מה"ת או לא והוא עשה סמוכין לדברי המל"מ דע"כ ס"ל להתוס' הכא והיינו לפי תי' ב' בתוס' חולין דף כ"ח ע"א ד"ה רבי שכ' דלרבי דס"ל יש שחיטה לעוף מה"ת צ"ל הא דאי"ל לרבי בהא דאב מדיר בנו בנזיר משום כדי לחנכו דס"ל מביא חטאת העוף ואינו נאכל וע"כ דצ"ל ג"כ דס"ל לרבי חשב"ע לאו דאוריי' וקש' מהא דחולין פ"ה ע"א דראה רבי דבריו של ר"ש בכסוי הדם ושנאה בלשון חכמים והלא שם במשנה תנן השוחט חולין מבפנים פטור מלכסות ומוכח דס"ל לרבי חשב"ע דאוריי' אמנם י"ל דעיקר ילפותא דר"ש הוא מקרא דאשר יאכל וא"כ אף דלאו דאוריי' מ"מ כיון דאסור מדרבנן לא קרי' בי' אשר יאכל ולכך ס"ל דפטור מכיסוי א"כ מוכח דס"ל לתוס' דמילתא דאוריי' נמשך אחר מילתא דרבנן ואין כאן מקומו להאריך ועי' פ"ג.

פרק ג

הלכה ד

ה"ז לוקה על גירושי'. עי' תמורה דף ד' ע"ב בהא דאמר כהנים טעמא אחרינא הוא ובדברי רבינו פ"א מה' תמורה. ועי' בתוס' מס' מכות דף ט"ו ע"א אם כהן הוא לוקה

ואינו מחזיר ול"ל דאתי עשה ודחי עול"ת שאינו ש"ב דהא אי אמרה לא בעינא לי' ליכא עשה כלל ע"כ הנה הא דכ' דהוי ל"ת וע' היינו עשה דקדושים יהי' ועי' יבמות דף כ' ע"ב וצ"ע ומאי דדחיק להו להק' קושי' זו הלא הקושי' ותי' מפורש כתובות דף מ' ע"א אלא משום דיש מקום לומר כיון שכבר נשא אותה אע"פ שגירשה כבר קיים מ"ע ולו תהי' לאשה וכמ"ש בס' הפלאה במס' כתובות שם דהך דלו תהי' לאשה לא עדיפא ממ"ע דיבמה יבוא עלי' דבביאה ראשונה כבר קיים המצוה וא"כ י"ל דעל גרושה לק"מ אלא דעכ"פ מ"ע דכל ימיו איכא הכא בעמוד והחזיר קאי שפיר מק' התוס' ובפי' הא דאמרי' אי בעי אמרה לא בעינא לי' כ' בת"י שם משום דהיא מוזהרת ג"כ כמו שהוא מוזהר א"כ ע"כ אסורה לו ע"ש ומדברי רבינו לא משמע כן בהלכה ה' והיינו משום דא"כ בקטנה דאינה מוזהרת הי' לנו להתיר ועי' בס' הפלאה שם ואין להאריך. ויש לנו לדון הגם דקיימ"ל כשם שהוא מוזהר כך היא מוזהרת אי אמרי' ג"כ בשניות דרבנן דהיא מוזהרת עליו דאולי לא תקנו חכמים כן וביותר לפי שיטת הרא"ם שהביא בת"י בסוף נדרים גבי האמרת טמאה אני לך דזונה לא מוזהרת מכהן אלא כל היכא דאיהו מוזהר כדאמרי' ביבמות כל היכא דאיהו מוזהר איהי מוזהרת דלא יקחו כתיב וא"כ לא שייך סברת התוס' כיון דגבי דידי' עשה דוחה ל"ת ולא עביד אסורא גם היא לא עבדה איסורא ועי' תוס' גיטין דף מ"א מ"מ באיסורא דרבנן אע"ג דלא קיימ"ל סברא זו ועי' בתוס' חגיגה דף י"ד ע"ב וא"כ עכ"פ גבי איסורא דרבנן י"ל דהיא אינה מוזהרת ואמאי לא יבוא עש' וידחה ל"ת דרבנן וע"כ צ"ל דלא כפי' הת"י אלא כמ"ש רש"י דלא אלים הך עשה כיון דמצי לבטלו ע"י שאמרה לא בעינא.